

KAPITULA

DIECÉZNY ČASOPIS SPIŠSKÉHO BISKUPSTVA

5/2018

ODPUST S ARCIBISKUPOM A. TKÁČOM

STRANA 3

POMÁHAME TÝM, KTORÍ NÁM SLUŽILI (UNITAS)

STRANA 23

KOSTOL V TATRANSKEJ LOMNICI

STRANA 25

Z MISIÍ V BOLÍVII

STRANA 4

EDITORIÁL

Milí čitatelia,

v týchto dňoch vrcholí adventná príprava. Ak sme prijali výzvu Jána Krstiteľa, "pripravte cestu Pánovi", očakávanie by malo byť plodnejšie a radostnejšie. V liturgii nám to pripomína ružová farba i počet horiacich sviec na adventnom venci. Zdalo by sa, že je všetko ideálne načasované.

V živote sú však aj skutočnosti, ktoré nejakým spôsobom nerešpektujú slávnostnú atmosféru nadchádzajúcich sviatkov. V spoločnosti sa nájdú a rozdúchávajú rôzne vášne, ale aj v krehkosti ľudského života. Sú vo forme neúspechov, zlyhaní, zdravotných ťažkostí a iných trápení.

Napriek všetkým vonkajším nepríjemnostiam nenechajme sa obráť o ovocie Adventu i pokojnú a radostnú atmosféru očakávania Daru nebeského Otca. K takejto vnútornej slobode nás povzbudzuje aj sv. Pavol – „väzeň v Pánovi“.

V mene redakcie Vám prajem a vyprosujem, nech najväčším darom je živý Ježiš, ktorý nech sa zrodí v každom srdci a vo všetkých rodinách.

Za redakciu Kapitula

LUBOMÍR KRETT

OBSAH

- 2 EDITORIÁL
- 3 AKTUALITY DIECÉZNEJ KÚRIE
- 7 OBNOVENÉ VITRÁŽE V KATEDRÁLE
- 8 VZÁCNE HISTORICKÉ OKAMIHY
- 10 UMLČANÁ CIRKEV
A PÁPEŽSKÁ DIPLOMACIA 1945 – 1965
- 12 MONS. MARIÁN BLAHA, SPIŠSKÝ KAPITULNÝ VIKÁR
A 12. BANSKOBYSTRICKÝ DIECÉZNY BISKUP
- 15 MÁTE UŽ DAR PRE JEŽIŠA K JEHO NARODENINÁM?
- 17 VEDECKO-VÝSKUMNÁ ČINNOSŤ V LESOCH
SPIŠSKÉHO BISKUPSTVA
- 21 ČO PRINIESLA CIRKVI SYNODA O MLÁDEŽI
ALEBO „MLADÍ NIE SÚ IBA BUDÚCNOSŤOU, ALE UŽ
PRÍTOMNOSŤOU A SYNODA IM DALA NOVÚ NÁDEJ“
- 23 POMÁHAME TÝM, KTORÍ NÁM SLÚŽILI (UNITAS)
- 25 KOSTOL NANEBOVZATIA PANNY MÁRIE
V TATRANSKEJ LOMNICI

KAPITULA
Diecézny časopis Spišského biskupstva 5/2018
E-mail: casopis@kapitula.sk

Šéfredaktor: Lubomír Krett
Redakcia: Mons. Anton Tyrol, František Knapík, Róbert Neupauer,
Lubomír Kaľavský, Luboslav Hromják, Lukáš Kutlák,
Lukáš Stolarík, Daniel Lysý
Grafická úprava: Marián Jabrocký
Jazyková úprava: Mgr. Anežka Buríková
Imprimatur: Mons. Štefan Sečka, spišský biskup
5. 10. 2012 pod číslom 2311/12
Cenzor: Mons. Jozef Bielik

AKTUALITY DIECÉZNEJ KÚRIE

NÁVŠTEVA DIECÉZNEHO BISKUPA V RÍME

Spišský diecézny biskup Mons. Štefan Sečka sa znovu predstavuje ako horlivý a cieľavedomý kormidelník spišskej miestnej Cirkvi. V sprievode dvoch kňazov, postulátora P. Jurčagu a historika L. Hromjaka, navštívil v dňoch 5. – 8. novembra 2018 Večné mesto a rokoval na vatikánskom Štátnom sekretariáte a na Kongregácii pre kauzy svätých o procese blahorečenia Božieho sluha biskupa Jána Vojaššáka. Aktívne sa zúčastnil aj na prezentácii dvoch zborníkov z konferencií o umlčanej Cirkvi v Strednej a Východnej Európe, ktoré sa týkali aj Božieho sluha biskupa Jána. Pán biskup Š. Sečka priniesol z Ríma pozitívne správy o postupe práce blahorečenia a neustále nás povzbudzuje k modlitbám za zdarný priebeh procesu. ■

ODPUST V KATEDRÁLE S ARCIBISKUPOM A. TKÁČOM

Tohoročná odpustová slávnosť v spišskej katedrále sa uskutočnila v nedeľu 11. novembra 2018. Na pozvanie diecézneho biskupa Mons. Š. Sečku bol hlavným celebrantom a kazateľom emeritný arcibiskup z Košíc Mons. Alojz Tkáč. V svojom príhovore spojil čnosti sv. Martina s čnosťami, ktoré preukázal aj Boží sluha biskup Ján Vojaššák. Ide hlavne o ohlasovanie, posväcovanie a spravovanie Božích tajomstiev. Homília arcibiskupa A. Tkáča bola veľmi pôsobivo do-

plňaná aj vlastnými spomienkami na Božieho sluha biskupa Jána. V závere homílie vyslovil želanie, aby Boží sluha biskup Ján Vojaššák bol povýšený na oltár, ako bol povýšený aj svätý Martin. ■

SVÄTÝ OTEC VYMENOVAL NOVÝCH KAPLÁNOV

V závere tohto roka sme do Spišskej diecézy dostali radostnú správu, že Svätý Otec František ozdobil troch kňazov Spišskej diecézy titulom Kaplán Jeho Svätosti, Monsignor. Sú nimi kňazi: vsdp. Štefan Koma, kňaz na odpočinku žijúci v Liesku, vsdp. Vincent Dorník, žijúci na odpočinku v Lúčkach a vsdp. Alojz Kostelanský, farár v Liptovskej Osade. Všetkým trom novým monsignorom odovzdal patričné dekréty diecézny biskup Mons. Štefan Sečka, na prosbu ktorého Svätý Otec udelil našim trom zaslúžilým kňazom titul Monsignor. Novým monsignorom srdečne blahozeláme a vyprosujeme im hojné Božie požehnanie. ■

DNI KREŠŤANSKEJ KULTÚRY

Podujatie s názvom Dni kresťanskej kultúry si postupne získava svoje pevné miesto v duchovných a kultúrnych podujatiach v Spišskej Kapitule. V dňoch 16. – 18. novembra 2018 sa uskutočnil už 5. ročník tohto podujatia, ktoré v tomto roku opäť zorganizoval Teologický inštitút TF KU v spolupráci s Radou pre vzdelanie, vedu a kultúru pri KBS a s Diecéznym katechetickým úradom v Spišskej Novej Vsi. Témou podujatia boli ľudové prvky v sakrálnom umení a v živote Cirkvi. Hlavný koordinátor podujatia, Dr. Ľuboslav Hromják, hodnotil tohoročné dni kresťanskej kultúry ako veľmi vydarené. Účastníci sa venovali poznávaniu sochárskeho, maliarskeho a zvonolejárskeho umenia, ľudovému spevu a oboznámili sa s bohatou históriou Spišskej Kapitulky. ■

DIECÉZNA ŠKOLA VIERY

V Spišskej diecéze sa od septembra tohto roku začal z iniciatívy diecézneho biskupa Mons. Štefana Sečku nový projekt s názvom Diecézna škola viery. Týka sa formácie dospelých ľudí v oblasti sviatostí, vierouky, mravouky a Svätého písma. Projekt spočíva v prednáškach a diskusiách na vybrané témy, a to na desiatich miestach diecézy. Je naplánovaný na štyri roky, po sedem stretnutí každý rok. Vybraní prednášatelia už predstavili prvé tri sviatosti a v prednáškach budú pokračovať v januári budúceho roka. Pochvaľujú si najmä organizačné nasadenie miestnych dekanov-farárov a záujem i diskusiu účastníkov. ■

MARIÁNSKA AKADEMIA V KŇAZSKOM SEMINÁRI

Slávnosť Nepoškvrneného počatia v našom kňazskom seminári je každoročne prežívaná neobyčajne radostne. Dôvodom je samotné slávenie tohto tajomstva našej viery a k tomu pribúda aj tradičná mariánska akadémia seminaristov. V tomto roku k prežívaniu tohto mariánskeho sviatku pribudla aj novéna, ktorú v Levoči organizovali otcovia minoriti a vystúpili tam aj obaja otcovia biskupi a ďalší kňazi z biskupského úradu a kňazského seminára.

Mariánska akadémia sa uskutočnila predpoludním v sobotu v deň slávnosti Nepoškvrneného počatia Panny Márie. Slávnosť spestrili speváci, ktorí vyučujú a študujú cirkevný spev a cirkevnú hudbu na tunajšom teologickom inštitúte. Slávnostnú prednášku na tému Mariánska úcta sv. Jána Pavla II. predniesol vsdp. dr. Martin Majda, prefekt kňazského seminára. ■

PREDIŠLI NÁS DO VEČNOSTI

V ostatných týždňoch pred uzávierkou tohto čísla časopisu sme prijali dve správy o odchode našich kňazských spolubratov do večnosti. Dňa 24. novembra 2018 si Pán povolal vsdp. Rudolfa Vetríka a 8. decembra vsdp. Antona Tataraka. Rudolf Vetrík pochádzal z Drahoviec pri Piešťanoch a celý kňazský život účinkoval v Spišskej diecéze, do ktorej bol inkardinovaný. Pochovaný bol v Oravskej Polhore. Anton Tatarko pochádzal z Lúčky (farnosť Spišská Kapitula), vyše dvadsať rokov účinkoval vo farnostiach Spišskej diecézy. Potom prešiel do služieb Košickej arcidiecézy. Pochovaný bol vo Veľkom Šariši. ■

Z MISIÍ V BOLÍVII

Náš diecézny kňaz vdp. Ján Piatak je už štvrtý rok na misiách v bolívijskej farnosti Concepción. Odtiaľ pravidelne posiela správy a opisuje svoje pastoračné skúsenosti aj misijné metódy. Pracuje pod vedením miestneho biskupa, františkána, ktorý sa volá Antonio Bonifacio Reimann Panic. V najnovšom vydaní svojho „balíka správ“ uviedol J. Piatak rozhovor so svojím p. biskupom. Potešila nás ďakovná spomienka pána biskupa na stretnutie so spišským diecéznym biskupom Mons. Štefanom Sečkom pred niekoľkými rokmi v Spišskej Kapitule. Dojímavé je tiež čítanie o tom, ako spolu s ďalšími misionármi objavujú v Bolívii nové oblasti, ktoré veľmi potrebujú Boha. Je to zápas, ktorý my môžeme podporiť svojimi modlitbami a obetami. Kto chce podporiť misijnú činnosť, pastoraáciu alebo chudobných vo farnosti Concepción, môže tak urobiť prostredníctvom bankového účtu: IBAN SK080900000000522512863. ■

MONS. ANTON TYROL
GENERÁLNY VIKÁR

MILIÓN DETÍ SA MODLÍ RUŽENEC

Do iniciatívy projektu Milión detí sa modlí ruženec za pokoj a jednotu vo svete, ktorý zjednotil deti v modlitbe posvätného ruženca o 09.00 hod v stredu 18. októbra, sa zapojili aj deti ZŠ a MŠ sv. Cyrila a Metoda v Starej Lubovni. Cieľom iniciatívy je povzbudiť deti k tomu, aby svojimi vlastnými dostupnými prostriedkami – predovšetkým modlitbou – bojovali za pokoj ľudského srdca a mier vo svojich mestách a krajinách. Ako povedal páter Pio: „Keď sa bude milión detí modliť ruženec, svet sa zmení.“ ■

ING. RASTISLAV CHOBOR
UČITEĽ A ADMINISTRÁTOR ŠKOLSKÉJ WEB-STRÁNKY

ŠTUDENTI CIRKEVNÉHO GYMNÁZIA V PORTUGALSKU

Skupina študentov a pedagógov Cirkevného gymnázia sv. Mikuláša v Starej Lubovni vycestovala do Portugalska, kde v prvej polovici októbra absolvovala v poradí už tretie projektové stretnutie s partnerskými školami. Po aprílovej mobilite v Starej Lubovni pokračujú aktivity v rámci medzinárodného výmenného programu Erasmus+. Mladých ľudí a ich učiteľov tentoraz hostilo São João da Madeira. Mesto známe vďaka industriálnemu turizmu okrem Slovákov privítalo aj študentov z Francúzska, Talianska, Rumunska a Poľska. Primárnym bodom projektu je

vytvorenie stratégií prevencie šikanovania v školách. Študenti absolvovali fundované prednášky a počas celej mobility v zmiešaných skupinách pracovali na projektových výstupoch. Výsledky prezentovali počas slávnostného večera v prítomnosti rodičov, ktorí sa v Portugalsku aktívne zapájajú do života školy. V rámci sprievodných aktivít mali účastníci mobility možnosť spoznávať krajinu. Navštívili Porto, plavili sa po rieke Douro, prechádzali sa po pláži pri Atlantickom oceáne a jedným z vrcholov bola návšteva mariánskeho pútnického miesta vo Fatime. „Naši hostitelia vytvorili skvelý program, vďaka čomu sme tu prežili zaujímavý a zmysluplný čas“ povedala angličtinárka Mária Fabianová, ktorú potešili najmä komunikačné schopnosti študentov. „Som veľmi rád, že som mohol navštíviť takú krásnu a špeciálnu krajinu... Podľa môjho názoru je veľmi dôležité cestovať, spoznávať krajiny, ľudí, ktorí tam žijú, ich tradície. Som si absolútne istý, že na túto cestu nezapudnem a teším sa na ďalšiu návštevu svojich priateľov,“ dodal Adam Sikorják, študent z bilingválnej triedy. Ďalšie projektové stretnutie sa uskutoční už v polovici novembra vo Francúzsku. ■

ING. RASTISLAV CHOBOR
UČITEĽ A ADMINISTRÁTOR ŠKOLSKÉJ WEB-STRÁNKY

25 ROKOV KŇAZSTVA VDP. ROLANDA FERENCA

Nedeľa 25. novembra bola v Kluknave radostná, slávili sme triádu sviatkov: slávnosť Ježiša Krista Kráľa, sviatok svätej Kataríny, patrónky farského kostola a zároveň 25. výročie kňazskej vysviacky nášho rodáka vdp. Rolanda Ferencu, ktorý aktuálne pôsobí vo farnosti Malatiná na Orave. Kostol ako prameň, v ktorom pri krste dostávame Boží ži-

vot a prijímaním ďalších sviatostí si ho prehlbujeme a upevňujeme, je pre niektorých zároveň aj miestom, kde sa zrodilo ich kňazské povolanie. Všetkých veriacich však spája a neustále sprevádza. V tomto kostole sme teda spoločne ďakovali, oslavovali Pána a prosili o jeho pomoc aj naďalej. Prajeme a vyprosujeme nášmu rodákovi vdp. Rolandovi Ferencovi Božiu milosť, lásku Kristovu, múdrosť Ducha Svätého, ochranu nebeskej Matky a orodovanie svätej Kataríny. ■

MGR. MÁRIA ŠMIDOVÁ

PIATY ROČNÍK RECITAČNEJ SÚŤAŽE PIRÁTI KRÁSY

Spišská Kapitula hostila víťazov oblastných kôl recitačnej súťaže Piráti krásy. Vo štvrtok 15.

11. 2018 sa tu odohrávalo diecézne kolo tejto súťaže, na ktoré postúpilo 13 víťazov z oblastných kôl. Tento rok sa do súťaže zapojilo celkovo 55 recitátorov zo základných a stredných škôl v rámci regiónov Spiš a Orava, čo je mierny nárast oproti minulému roku. Súťažilo sa v troch kategóriách poézie a prózy, pričom tohtoročnou témou bola „Mladosť a láska“. Tretia kategória bola venovaná prednesu vlastnej tvorby recitátorov a mala samostatnú tému: Anka Kolesárová. Ako uviedol biskupský vikár a riaditeľ Diecézneho katechetického úradu Spišskej diecézy Viktor Pardel, ktorý je zároveň organizátorom tejto súťaže, „táto súťaž je pre nás veľkým obohatením. Našou snahou je podnecovať žiakov k rozvoju vlastných umeleckých talentov so zameraním na šírenie krásy a bohatstva kresťanskej viery. Veľmi nás teší, že sa táto súťaž stretáva s čoraz väčšou obľubou u žiakov a ich učiteľov“. Ďalší ročník súťaže je plánovaný na jeseň budúceho roka. ■

DANIEL LYSÝ
METODIK DKÚ SPIŠSKEJ DIECÉZY

OBNOVENÉ VITRÁŽE V KATEDRÁLE

Vďaka štedrej pomoci Nadácie VÚB vo výške 80 000 € sa podarilo do konca roka 2018 obnoviť už všetky vitrážové výplne okien Kaplnky Zápoľskovcov Katedrály sv. Martina v Spišskej Kapitule. Zo strany nadácie je to už tretia finančná podpora. Najprv to bolo v roku 2015, kedy sa realizovala obnova vitráže druhého okna, nadácia vtedy cez projekt *Poklady môjho srdca* poskytla sumu 70 000 €. V roku 2017 pomohla nadácia sumou 100 000 € a mohlo sa vďaka tomu obnoviť tretie a štvrté okno a v tomto roku nasledovala obnova piatej a šiestej vitrážovej výplne. Obnovujú sa však nielen vitráže okien, ale aj celý exteriér Kaplnky Zápoľskovcov. Kamenné prvky okien, ako aj celého pláštia kaplnky sú značne deštruované a niektoré kamenné prvky je potrebné nanovo vysekať do kameňa. Od roku 2011, kedy začala obnova kaplnky, pomáha biskupstvu nemalou finančnou pomocou aj Ministerstvo kultúry SR cez dotačný program *Obnovme si svoj dom*. Na obnovu kaplnky zatiaľ v postupe rokov prispelo ministerstvo sumou 278 000 €. Do celkovej obnovy kaplnky je potrebné reštaurátorským spôsobom obnoviť dve kamenné polia s tromi opornými piliermi, priestor okolo organu a kamenný plášť kaplnky od podokennej rímky dole.

Výstavba *Kaplnky Zápoľskovcov* začala koncom 15. storočia, kedy sa spišský župan a uhorský palatín Štefan Zápoľský rozhodol pristavať k už existujúcemu Chrámu sv. Martina *pohrebnú kaplnku*. Stavba bola ukončená najneskôr v roku 1499, pretože vtedy tu už bol pochovaný Štefan Zápoľský. Rok predtým bol zhotovený *Oltár Korunovania Panny Márie*, ktorý je dnes najcennejším gotickým krídlovým oltárom katedrály. Vitrážové výplne okien boli zhotovené v rokoch 1872-1873 v Innsbrucku. Dolné časti vitráží znázorňujú výjavy zo Starého zákona a v horných častiach sú výjavy z Nového zákona.

Vitráže, ktoré boli tento rok obnovené: Prvé okno s dvomi prútmi a kružbou: v dolnej časti je symbolická kompozícia *Chleby predloženia*, dve krajné polia vyplňajú nápisové pásy so starozákonným textom. Ústrednú kompozíciu tvorí výjav *Večera*

v Emauzách. Druhé okno je s tromi prútmi a kružbou. V dolnej časti je znázornená sediaca postava proroka *Malachiáša*, ľavú stranu vyplňa stočená nápisová páska s textom jeho proroctva. Centrálnym výjavom je *Prijímanie Oltárnej sviatosti*. Viacfigurálna kompozícia znázorňuje tradičnú scénu kňaza podávajúceho Oltárnu sviatosť klačiacim postavám. V architektonickom štíte iluzívnej architektúry sú znázornené postavy sv. Petra a sv. Pavla.

Biskupstvo touto cestou ďakuje štedrým sponzorom, ale aj šikovným reštaurátorom za ich doterajší podiel na obnove kaplnky.

MONS. ĽUBOMÍR ŠTEFAŇÁK
BISKUPSKÝ VIKÁR PRE MAJETKOVÉ ZÁLEŽITOSTI

VZÁCNÉ HISTORICKÉ OKAMIHY

Keby sme sa preniesli do roku 1927, zažili by sme Spišskú diecézu, do ktorej po prvýkrát prišli sestry Božského Vykupiteľa. Prvým miestom ich pôsobenia bola *Spišská Nová Ves*, o ktorej sa ešte zmienime, neskôr *Spišská Sobota*, kde sestry pracovali v nemocnici. V roku 1932 začali sestry pôsobiť v *Spišskej Kapitule* v kňazskom seminári a na internáte Učiteľského ústavu. Krátko po vojnovom plienení v roku 1945 prevzali sestry vedenie „Vojtašákovho ústavu“ v *Levoči* a tiež prácu v sirotinci a na ľudovej škole v *Spišských Vlachoch*.

Komunita v Spišskej Novej Vsi bola oficiálne založená na žiadosť farára-opáta Františka Rolného. V roku 1927 začali v meste pôsobiť ako učiteľky na rímsko-katolíckej meštianskej škole, neskôr aj na ľudovej škole. Sestry dostali k dispozícii budovu postavenú v empírovom slohu uprostred mesta v blízkosti kostola. Bol to obytný dom rodiny Posewitzovcov, ktorý zakúpil opát-farár pre meštiansku školu. V tejto budove boli zriadené triedy, byty a neskôr aj kaplnka sestier. O desať rokov neskôr sestry zakúpili Guhrov dom na Wilsonovom, neskôr Štefánikovým riadku (terajšia Zimná ulica), kde bývali sestry a ktorý kvôli stúpajúcemu počtu žiačok zo vzdialených miest slúžil aj ako dievčenský internát. Od roku 1938 sa z neho stal ústredný dom provincie. Byty sestier v budove meštianskej školy boli prerobené na triedy a v školskom roku 1939/1940 tu sestry otvorili rehoľné dievčenské gymnázium a dvojročnú obchodnú školu, ktorá sa pretransformovala z jednoročného obchodného kurzu. Kongregácia sa rozmáhala a rástla napriek chudobe a hrôzom vojny. Sestry sa venovali predovšetkým vyučovaniu dievčat.

Po vojne boli cirkevné školy poštátnené, došlo k prepusteniu rehoľných sestier-učiteliek zo školstva s odôvodnením, že nevychovejú v socialistickom duchu. Boj proti rehoľiam predpokladal systematickú likvidáciu rehoľí. Dňa 29. augusta 1950 začalo sústreďovanie sestier aj v kláštore v Spišskej Novej Vsi. Doviezli tu sestry z Levoče, Spišských Vlách, Dobšinej, Dolného Smokovca, Ťahanoviec, Spišskej Ka-

pituly, Košíc, Prešova, Bardejova, Raslavíc; z južných domov: z Tvrdošoviec, Nesvád, Trstíc, Tešedíkova, Rusoviec a Komárna. Okolo polnoci bolo v kláštore 115 sestier. Od septembra museli sestry pracovať na JRD v Spišskej Novej Vsi a v Markušovciach. V zimných mesiacoch šli pre Odevné závody kapitána Nálepku v Prešove. Postupne boli sestry z kláštora odvázané do vyludnených severných Čiech, posledná skupina sestier odchádzala 27. novembra 1951 do Hajnice u Trutnova. Budova kláštora so záhradou bola poštátnená. Až v rámci reštitúcií bola 22. decembra 1991 budova kláštora vrátená naspäť kongregácii.

Po strastných štyridsiatich rokoch prišla dňa 12. septembra 1990 do Spišskej Novej Vsi skupina siedmich sestier, ktoré bývali v dvoch bytoch, dokiaľ sa zrealizovala oprava budovy kláštora. Pôsobili na základných a stredných školách ako katechétky, neskôr aj na špeciálnej škole sv. Maximiliána Kolbeho, v ADOS-e Spišskej katolíckej charity, v nezisko-

vej organizácii Alžbetka a v apoštoláte modlitby, stále ako duchovné dcéry svojej zakladateľky.

Pri kongregácii sestier Božského Vykupiteľa je od roku 1997 založená Duchovná rodina Kongregácie sestier Božského Vykupiteľa. Členky tvoria laické spoločenstvo pri našej Kongregácii a usilujú sa svojím životom vydávať svedectvo o Božej láske. Duchovná rodina v Spišskej Novej Vsi má 90 členiek – žien, žijúcich v slobodnom stave alebo rodine, v aktívnom i dôchodkovom veku. Laické členky sa pravidelne raz v mesiaci stretávajú v kláštore. Každoročne sa zúčastňujú na trojdňových duchovných cvičeniach.

Začiatky týchto historických udalostí siahajú do 19. storočia: 9. septembra 1814 sa v jednoduchej roľníckej rodine narodila Alžbeta Eppingerová v kúpeľnom meste Niederbronn vo Francúzsku. Skúsila, čo je to poctivá práca na poli a na hospodárstve. Kvôli chorobe bola vo svojej mladosti niekoľkokrát pripútaná na lôžko, čo z nej formovalo pevnú osobnosť, schopnú poradiť druhým a viesť ich. V roku 1849 založila Kongregáciu sestier Božského Vykupiteľa, prijala meno sestra Alfonza Mária a každú svoju spoločníčku na ceste nasledovania Krista pozývala prijať účasť na vykupiteľskom diele. Táto reholná rodina sa postupne rozrastala za hranice Francúzska, až došla na územie dnešného Slovenska.

A ako to súvisí s dobou 21. storočia? Do zoznamu blahoslavených bola 9. septembra 2018 oficiálne zapísaná *matka Alfonza Mária Eppingerová*, čo nás môže povzbudiť k tomu, aby sme sa k nej s dôverou utiekali a prosili ju o príhovor v našich záležitostiach a potrebách. Matka Alfonza Mária je tu aj dnes pre všetkých núdzných. Slávnosť blahorečenia sa uskutočnila v Štrasburgu, v rodnej diecéze Alžbety Eppingerovej. Po tejto udalosti boli slávené *dakovné sväte omše*:

- v pondelok 17. 9. 2018 o 16.00 hod. v Bazilike Navštívenia Panny Márie na Mariánskej hore v Levoči;

- v sobotu 22. 9. 2018 o 14.30 hod. vo farskom Kostole Narodenia sv. Jána Krstiteľa v Spišských Vlachoch;

- v nedeľu 23. 9. 2018 o 10.30 hod. vo farskom Kostole Nanebovzatia Panny Márie v Spišskej Novej Vsi.

KONGREGÁCIA SESTIER BOŽSKÉHO VYKUPITEĽA,
SPIŠSKÁ NOVÁ VEŠ

UMLČANÁ CIRKEV A PÁPEŽSKÁ DIPLOMACIA 1945 – 1965

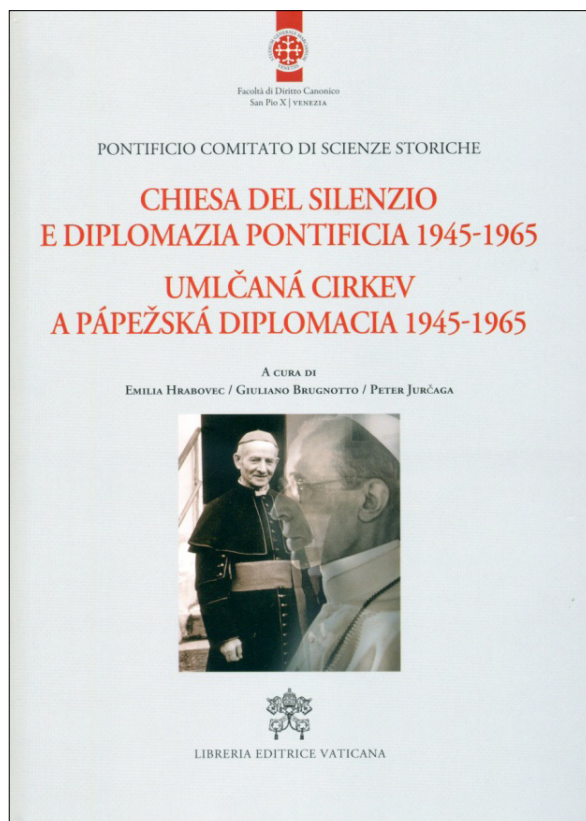
(PREZENTÁCIA KNIHY)

Bol som požiadaný o uvedenie prezentácie knihy „Umlčaná Cirkev a pápežská diplomacia 1945 – 1965, ktorú publikovali zostavovatelia Emília Hrabovec, Giuliano Brugnatto a Peter Jurčaga na Pápežskom výbore historických vied. Ide o jediný, ale v skutočnosti sú to dva zväzky, pretože vychádza v dvoch rečiach: talianskej a slovenskej v celkovom rozsahu 440 strán.

Kniha hovorí o krátkom historickom období, ale bohatom na udalosti a ideologické premeny. Po skončení druhej svetovej vojny sa objavila Európa s dvomi pľúcami. V strednej a východnej časti nastúpili ľavicové politické režimy. Štátny totalitarizmus sa stal násilným a Cirkev v ňom mohla hovoriť iba s utrpením a niekedy aj s mučením. Ako mohla hovoriť a konať Petrova Stolica a cirkvi, ktoré sa stále častejšie nazývali jedným, veľmi výrečným menom „Umlčaná Cirkev“?! Táto sa rozliehala od Poľska cez Česko-Slovensko, Maďarsko, Rumunsko, Chorvátsko a Slovinsko. Najhlavnejšie mená týchto cirkví v tom čase boli: Stefan Wyszyński, Josef Beran so slovenským biskupom Jánom Vojaššákom, József Mindszenty, Alojzije Stepinac.

My ako kňazi či študenti, osobitne tí, ktorí sme boli v Ríme a pochádzali sme z týchto krajín, sme sa ocitli pred otázkou: Máme tu pred západným svetom rozprávať o tom prenasledovaní? Nedáme tým prenasledovateľom vo vlasti dôvod k tomu, aby boli ešte tvrdší voči Cirkvi? (Istý vatikánsky diplomat odpovedal na naše naliehanie, aby sa prenasledovanie oznámilo svetu: „Nehovorme o väznení našich bratov, nechcime, aby sa ich situácia ešte zhoršovala“). Marxistické režimy takto dosiahli, že sa v týchto krajinách mlčalo o prenasledovaní, ktoré oni sami zaviedli.

Ale títo naši biskupi, ktorým sa podarilo prísť do Ríma, sa nám privátne zverovali s tým, že poskytnutie presných a objektívnych informácií do

tlače uľahčovalo ich situáciu, pretože odhaľovali zlobu režimu a vyvolávali ostrú medzinárodnú kritiku voči prenasledovaniu v týchto národoch. Ale aj títo biskupi museli byť krajne opatrní vo vyjadreniach. Niektorí z nich nemali ani len plnú osobnú slobodu.

Vzťahy biskupov s reprezentantmi Svätej Stolice, či už priamo s kúriou v Ríme, ako aj s nunciami v príslušných krajinách boli veľmi ťažké. Štátni predstavitelia považovali kontakty v náboženskej oblasti diecéz za špionáž pre cudziu mocnosť, nárokovali si vedieť aj o delikátnych morálnych a náboženských otázkach vlastných občanov, marxistická ideológia prejavovala svoj totalitárny charakter, ktorý popieral existenciu náboženských skutočností, ktoré nepodliehajú politickej moci.

Ateistická ideológia podnecovala zo strany marxistických režimov viac či menej tvrdé prenasledovanie cirkevných predstaviteľov. To sa prejavovalo rozličnými formami v školskej oblasti (výhody alebo prekážky vybraným študentom), v práci, v postupe a podobne. Ideologickí odporcovia, ku ktorým boli často priradení veriaci kresťania, mohli podstupovať rôzne prenasledovania: žaloby, procesy, mzdové ukrátenia, fyzické alebo psychické týranie atď. Tieto režimy svoje najťažšie praktiky často skrývali. Vyhýbali sa „martýriu krvi“ a krvavým trestom, pretože tie vyvolávali občianske protesty vnútri aj mimo takéhoto národa. Ale niektorí veriaci podstupovali s veľkou trpezlivosťou tzv. „biele mučeníctvo“, nekrvavé, pritom veľmi bolestné. Táto naša kniha obsahuje o tom príklady a vydáva svedectvo aj o tomto type mučeníctva.

V očakávaní prezentácie tejto knihy zo strany dvoch špecialistov, profesora Gianpaola Romanata a Ľuboslava Hromjaka chcem poďakovať im a tiež prof. Bernardovi Ardurovi, prezidentovi Pápežského výboru historických vied za pekné vydanie tohto zväzku.

Na zakončenie chcem vzdať hold dvom osobnostiam na obálke knihy: sú to symboly skúmaných dvoch desaťročí: pápež Pius XII. a spišský biskup Ján Vojtaššák, veľký pápež a veľký biskup mojej mladosti.

J. EM. JOZEF KARD. TOMKO
EMERITNÝ PREFEKT KONGREGÁCIE
PRE EVANJELIZÁCIU NÁRODOV

Z TALIANČINY PRELOŽIL:
MONS. ANTON TYROL

MONS. MARIÁN BLAHA, SPIŠSKÝ KAPITULNÝ VIKÁR A 12. BANSKOBYSTRICKÝ DIECÉZNÝ BISKUP

Marián Blaha sa narodil 11. júla 1869 v Liptovskom Hrádku. Jeho otec bol čižmársky majster a obuvník Michal Blcha a matka sa volala Mária rod. Cibulová. Blchová rodina bola chudobná, ale úprimne nábožná. Budúcemu biskupovi sa v nej dostalo dobrej náboženskej i ľudskej výchovy. Pôvodné meno jeho rodiny bolo Blcha, ktoré si v roku 1915 oficiálne zmenil na Blaha. Novonarodený chlapec bol pokrstený hneď na druhý deň 12. júla 1869 pod menom Jakub Marián. Ľudovú školu navštevoval v rodisku, gymnaziálne štúdiá absolvoval v Levoči, a napokon študoval teológiu s výborným prospechom v diecéznom seminári v Spišskej Kapitule. Kňazskú vysviacku prijal v starobylej Katedrále sv. Martina v Spišskej Kapitule 29. 6. 1892 vkladáním rúk spišského biskupa Pavla Smrečániho. Primície slávil v rodisku vo farskom Kostole Návštevy Panny Márie v Liptovskom Hrádku. Jeho prvým kaplán-ským miestom bola chudobná podtatranská farnosť Ždiar, kde pôsobil jeden rok. Od 1. júla 1893 pôsobil vyše dvoch rokov ako kaplán vo farnosti Nižné Ružbachy. 20. novembra 1895 nastúpil za kaplána do Kežmarku. Dňa 27. januára 1899 bol so súhlasom spišského biskupa Smrečániho povolaný na zámok v Starej Lubovni, kde sa stal vychovávateľom synov grófa Andreja Zamoyského, ktorý si ho oblúbil ešte počas pôsobenia v Nižných Ružbachoch.

V tomto postavení sa mu otvorili široké možnosti cestovania do cudziny – napríklad do Francúzska, Talianska, Rakúska, Švajčiarska, Poľska. Mal možnosť zoznámiť sa s európskymi kráľovskými rodmi a mnohými vplyvnými osobnosťami vtedajšieho verejno-politického sveta. Svojou vynikajúcou vzdelanosťou, znalosťou cudzích rečí, inteligenciou a prirodzenou dobrotou srdca si získal úctu a vážnosť v najvyšších európskych kruhoch. Stal sa z neho akýsi dobrovoľný vyslanec, propagátor a apológéta

slovenského národa. O čom sa v Uhorsku pred rokom 1918 nesmelo hovoriť ani písať, to Marián Blaha mohol v cudzine voľne oznamovať v prospech slovenského národa. Robil to vždy nezištne, s láskou a bez túžby po odmene.

U grófa Zamoyského pôsobil do roku 1903 a potom sa stal kaplánom v Gombáši (Hubová). V roku 1904 bol menovaný za prebendanta Katedrálnej kapituly kanonikov v Spišskej Kapitule. V roku 1907 sa stal kaplánom v Spišských Vlachoch, ale ešte v tom istom roku znova odchádza k šľachtickej rodine grófa Zamoyského. Za jeho svedomitú prácu a verné služby mu gróf s vedomím spišského biskupa Párvyho vyžiadal od pápeža sv. Pia X. titul pápežský komorník. V roku 1908 cestoval do Ríma,

aby intervenoval u Svätej stolice v prípade uväzneného a suspendovaného ružomerského farára Andreja Hlinku. V skvele skoncipovanej a vo francúzštine napísanej obhajobe „Pro Andrea Hlinka sacerdote“ Blaha objektívne opísal černovskú masakeru i politické pozadie Hlinkovej suspenzie, ktorou ho potrestal vtedajší spišský biskup Alexander Párvy. Intervencia sa skončila úspešne, suspenzia bola z Hlinku stiahnutá a mohol sa vrátiť do Ružomberka. Aby si rozšíril svoje vedomosti, zvlášť historické, absolvoval v tom čase doplnkové štúdium a navštevoval prednášky na univerzite v poľskom Krakove i v belgickom Louvene.

Zatiaľ čo bol Blaha v cudzine, valné zhromaždenie SSV ho na návrh ružomerského farára Andreja Hlinku zvolilo za hlavného jednatela SSV s tým, že bude natrvalo v Trnave aj bývať. Avšak pre jeho voľbu zaviedli v Spolku vyšetrovanie, preto prezieravý správca SSV kňaz Martin Kollár napísal Blahovi, aby neprišiel do spolku, pokiaľ vyšetrovanie neskončí. A práve v týchto najťažších časoch v rokoch 1913 – 1919 bol hlavným tajomníkom SSV. Mal tu veľa problémov a povestí pansláva, avšak v ťažkých vojnových časoch udržal jeho vydavateľskú činnosť.

Mons. Marián Blaha uvítal v roku 1918 vznik ČSR po rozpadnutí monarchie. Mladá republika prechádzala mnohými ťažkosťami a problémami. Starí spišskí monarchisti, poväčšine maďarónskeho zmýšľania, propagovali odtrhnutie Spiša od ČSR a vytvorenie samostatnej spišskej republiky napojenej na Maďarsko. Marián Blaha sa energicky postavil proti týmto nezmyselným snahám. Jeho skúsenosti využila československá vláda a menovala ho za zástupcu ČSR na mierovej konferencii v Paríži, na ktorú mohla republika vyslať dvoch kandidátov – predsedu prvej čsl. vlády Karla Kramára a Mons. Mariána Blahu. Marián Blaha išiel do Paríža za Slo-

vensko a chcel sa uplatniť ako zástanca katolíckej veci. V tomto smere však nemal možnosť uplatniť sa na mierovej konferencii, a tak svoju plynulú znalosť francúzštiny a elegantné diplomatické vystupovanie dal do služieb slovenským členom delegácie, predovšetkým ako tlmočník. Po návrate z Paríža bol 24. 9. 1919 menovaný za plebiscitného komisára pre Oravu a Spiš. Ako plebiscitný komisár cestoval po uvedených regiónoch a v jednotlivých obciach organizoval plebiscit. Zdá sa však, že pražskej vláde nešlo o územie Slovenska, ale chceli vyriešiť spor v Tešínsku, ktoré ostalo začlenené do územia ČSR, pričom Horná Orava a Zamagurie boli pričlenené k Poľsku. Po tomto bolestnom rozhodnutí sa Marián Blaha stiahol z politického života.

Kým bol Blaha zavalený povinnosťami, zomrel 27. júla 1919 spišský kapitulný vikár Štefan Mišík a 4. augusta 1919 Mons. Blahu kapitula vyvolila za spišského kapitulného vikára. Vo funkcii kapitulného vikára strávil 16 mesiacov, pričom úzko spolupracoval s riaditeľom biskupského úradu Jánom Vojašákom, farárom vo Veličnej, ktorému úplne dôveroval a ktorý ho počas neprítomnosti v úrade zastupoval. V tom čase československá vláda trvala na obsadení biskupských stolcov na Slovensku. Vtedajší banskobystrický biskup Wolfgang Radnai bol vypovedaný z diecézy v marci v roku 1919 a post banskobystrického biskupa bol neobsadený.

Pri výbere biskupov mal Marián Blaha silnú podporu československej vlády i pápežského nuncia v ČSR arcibiskupa Klementa Micaru. Vláda ho navrhovala na post spišského biskupa, neskôr bol navrhnutý na post vojenského ordinára. Napokon po zdĺhavých rokovaníach bol dňa 13. novembra 1920 Mons. Marián Blaha vymenovaný za sídelného banskobystrického biskupa a jeho menovanie pápež Benedikt XV. zverejnil 16. decembra 1920. Pamätná biskupská

vysviacka sa konala v nedeľu 13. februára 1921 v piaristickom Kostole sv. Ladislava v staroslávnej Nitre za veľkej účasti ľudu. Hlavným svätiteľom troch slovenských biskupov bol nuncius arcibiskup Klement Micara, ktorý vysvätil Mariána Blahu, Karola Kmeťka i Jána Vojtaššáka. Keďže práve Marián Blaha bol z troch nových biskupov najstarší, podľa veku bolo určené aj poradie vysviacky, a tak vstúpil do povedomia národa ako prvý slovenský biskup.

Ako dôstojný nositeľ cyrilometodskej tradície stal sa hodným nástupcom svojho predchodcu Štefana Moyzesa vo vedení diecézy v činnosti Matice Slovenskej. Stal sa predsedom historického odboru MS, ktorý bol založený na druhom valnom zhromaždení 25. augusta 1920. Odbor sa zaujímal o písomnosti v štátnych a súkromných archívoch, týkajúce sa dejín Slovákov doma i v zahraničí napr. v Amerike. Od roku 1921 bol biskup Blaha aj predsedom Spolku výtvarných umelcov. Zodpovedný pastiersky úrad diecézneho biskupa vykonával horlivo a dôstojne do roku 1941, keď dostal pre zlý zdravotný stav svätiačeho biskupa koadjutora Mons. Andreja Škrábika.

Biskup Marián Blaha počas svojej biskupskej služby býval v kaštieli vo Sv. Kríži nad Hronom a tu po dlhej a ťažkej chorobe 21. augusta 1943 zomrel. Zosnul po dlhom utrpení posilnený sv. sviatosťami a zvláštnym požehnaním Sv. Otca Pia XII. Pohreb zosnulého biskupa Mariána Blahu sa konal 24. augusta 1943 v Kostole sv. Kríža vo Sv. Kríži nad Hronom. Pochovával ho a pohrebnú sv. omšu odslúžil jeho nástupca banskobystrický biskup Dr. Andrej Škrábik za účasti biskupov Karola Kmeťku, Jána Vojtaššáka, Jozefa Čárskeho, Michala Buzalku, Pavla Gojdiča a Eduarda Nécseyho. Na pohrebe bolo asi 160 kňazov a mnoho predstaviteľov vtedajšieho politického a duchovného života, medzi ktorými vynikal bývalý bulharský cár Ferdinand Coburg, ktorý

vtedy býval v kaštieli vo Sv. Antole. Denná svetská i katolícka tlač priniesla nekrológy i podrobné reportáže z pohrebu zosnulého biskupa, ktorého vysoko hodnotila. Jeho telo odpočíva v biskupskej krypte v Kostole sv. Kríža v Žiari nad Hronom.

THDR. GABRIEL BRENDZA, PHD.
TI TF UK BADÍN, FARÁR SELCE

Použitá literatúra:

BANSKOBYSSTRICKÉ BISKUPSTVO. *Cestou Cirkvi je človek*, Kňazský seminár Badín, 2011. KOZAMATEJOV, J.: *Nekrológ*. Strojopis nečíslovaný, Archív biskupského úradu v Banskej Bystrici, fascikel „Bláha“. *Msgr. Marián Blaha biskup banskobystrický*. In: *Náš priateľ*, roč. XVI. 1943, č. 35.

MÁTE UŽ DAR PRE JEŽIŠA K JEHO NARODENINÁM?

Vianoce sú neodmysliteľne späté so zvykom vzájomne sa obdarúvať. Je to na Vianociach asi jeden z najkrajších znakov, keď si ľudia týmto spôsobom vyjadrujú, že na seba myslia a že si darom pripomínajú, že sa majú radi. Je pravdou, že sa čoraz viac tento pekný zvyk pod tlakom komercializácie mení na predvianočné (ba už aj povianočné) nákupné šialenstvo. Tomu sa teraz nebudeme venovať. Skôr si položíme otázku, odkiaľ sa tento zvyk berie? Prečo si ľudia dávajú darčeky? Prečo sa malým deťom zvykne hovoriť, že darčeky nosí Ježiško?

Skúsme začať poslednou otázkou. Prečo nosí darčeky Ježiško? Lebo On sám je tým najväčším darčekom. Ježiš je pravým a jediným skutočným darom, ktorý nám Vianoce ponúkajú. On je darom, bez ktorého nemá zmysel žiaden iný dar. Všetko ostatné, nech by to bol aj celý svet, bez Ježiša stráca svoj lesk. Iba radosť, ktorú nám prináša Ježiš, je

trvávajúca a prináša ľudskému srdcu to, čomu hovoríme ŽIVOT. Možno preto žijú malé deti atmosférou Vianoc omnoho viac ako dospelí. Deti totiž ešte veria „na Vianoce“.

Niekedy sa zvyknem mladých ľudí pýtať, ktorý sviatok je podľa nich väčší: Vianoce, či Veľká noc? Odpovede bývajú rôzne a hoci viem, že každý z týchto oboch sviatkov má svoju vlastnú veľkosť a vlastný význam, predsa je tu čosi, čo sa porovnať dá. Po tom, ako moji respondenti prednesú svoje odpovede, zvyknem im povedať toto: „Podľa mňa by Vianoce mohli byť väčším sviatkom v tom zmysle, že kým na Veľkú noc slávime Ježišovo zmŕtvychvstanie, na Vianoce slávime jeho narodenie. A príčinou toho, že Ježiš zvíťazil nad smrťou, bolo to, že je Boh, ale príčinou toho, že sa narodil a prišiel k nám, bolo to, že je LÁSKA.“ Inými slovami sa to dá povedať aj takto: Ježišovo víťazstvo nad hriechom a smrťou by sa dalo

predpokladať, keďže Bohu nič nie je nemožné. Pre Boha je prirodzené prekonávať akékoľvek prekážky, obmedzenia, a to aj samotnú smrť. Ale to, že sa Boh rozhodol stať človekom, prísť medzi nás a byť nie len naším Pánom, ale aj naším bratom, tým sa zjavila v plnosti jeho Láska, akou po nás túži. Slova mi pápežského kazateľa pátra Raniera Cantalamessa: „Boh chcel vtelenie Syna ani nie tak preto, aby mal mimo seba niekoho, kto by ho miloval spôsobom, ktorého je hoden, ako skôr preto, aby mal niekoho, koho by miloval mimo seba a spôsobom hodným seba, teda nekonečnou láskou. Preto Narodenie Pána nie je iba sviatkom radosti ľudí, ale aj sviatkom radosti Boha.“ (R. Cantalamessa, Tajomstvo narodenia, Serafín 1999, s. 58.) Teda Láska je najväčšou príčinou vtelenia a Láska je to, čo dáva Vianociam zmysel.

Boli časy, keď sa aj teológia zameriavala čisto filozofickými metódami a kládla si otázky o príčine vtelenia Boha. Ľuďom trvalo pomerne dlho a dosť veľa sa o tom popísalo, kým jasne pochopili, že Božia Láska, a nič iné, je toho príčinou. Podobne je tomu aj dnes. Svet sa každý rok pýta, čo je zmyslom Vianoc, prečo toľko zhonu, načo darčeky, kde vziať tú

pravú radosť, aká k Vianociam neodmysliteľne patrí.

Jedinú odpoveď, ktorá môže uspokojiť všetky otázky, máme my, kresťania. Nejde však o naše slová, ale predovšetkým o naše svedectvo. Svedectvo, ktoré si máme nieť ako poklad v hlinených nádobách svojho srdca. Toto svedectvo má byť našou odpoveďou pre svet a ľudí, tápajúcich v pochybnostiach, ľudí, zúfalo hľadajúcich hrejivý dotyk tejto Lásky.

Ako sme teda na tom? Ako sme pripravení tento rok na príchod slávneho Kráľa, ktorý nám pri naša prevzácný dar seba samého poníženého v krehučkem Dieťati, chudobnom až po betlehemskej jaskle? Aký dar mu chceme dať my? – to je tá najdôležitejšia otázka, ktorá nás má sprevádzať celým adventom. Žiaden iný dar nie je dôležitejší ako ten, ktorý máme pripraviť pre Ježiša. On je predsa Oslávencom Vianoc, nik iný. Nezabudnime na to, aby sme v presvätú noc neprišli s prázdnyim srdcom pokľaknúť k betlehemu do nášho chrámu.

DANIEL LYSÝ
KOORDINÁTOR KOMISIE PRE MLÁDEŽ V SPIŠSKEJ DIECÉZE

VEDECKO-VÝSKUMNÁ ČINNOSŤ V LESOCH SPIŠSKÉHO BISKUPSTVA

Nové vedecké poznatky sú nevyhnutnou podmienkou pre napredovanie každej oblasti ľudskej činnosti, lesníctvo nevynímajúc. Spolupracuje spoločnosť obhospodarujúca lesy vo vlastníctve spišského biskupstva s vedeckými inštitúciami pôsobiacimi na území SR?

Lesy v správe spoločnosti PRO POPULO Poprad, s.r.o. majú štatút lesov osobitného určenia za účelom lesníckeho výskumu. Dlhodobo spolupracujeme s Národným lesníckym centrom vo Zvolene, Lesníckou ochrannárskou službou v Banskej Štiavnici a Technickou univerzitou vo Zvolene.

Akým témam sa venuje lesnícky výskum?

Spektrum tém je priebežne aktualizovaný na webových stránkach našej spoločnosti (www.propopulo-poprad.sk). Spomeniem najaktuálnejšie projekty, ktoré boli realizované v roku 2018:

1. Energetický potenciál primárnej produkcie nadzemnej dendromasy lesných porastov.

- vedecký partner: Národné lesnícke centrum vo Zvolene (NLC)

- územný rozsah projektu: EÚ

V rámci riešenia výskumnej úlohy boli odoberané reprezentatívne vzorky dreva (borovica, smrek, smrekovec a jedľa) za účelom zisťovania fyzikálnych veličín v laboratórnych podmienkach (foto č. 1).

2. Lesohospodársky manažment v zmiešaných porastoch lesných drevín.

- vedecký partner: Technická univerzita vo Zvolene

- územný rozsah projektu: EÚ (garant – Technická univerzita v Mníchove).

Na území v správe lesov Spišská Teplica boli založené výskumné plochy v porastoch so zastúpením borovice a smreka, za účelom zisťovania stromových a porastových veličín vrátane odberu vzoriek (foto č. 2).

3. Výchova obnovených lesných porastov vzniknutých po rozsiahlych kalamitách s návrhom ich ďalšieho obhospodarovania.

- vedecký partner: Národné lesnícke centrum vo Zvolene

- územný rozsah projektu: lesy v majetku spišského biskupstva.

Výsledkom projektu bolo preškolenie pracovníkov prevádzky priamo v teréne na vybraných lokalitách, ktoré reprezentujú novovzniknuté mladé lesné porasty na lesných správach Spišská Teplica, Spišské Bystré a Hranovnica (foto č. 3).

4. Využitie brezy pri zapojení veľkoplošných kalamitných plôch do produkcie na území a v podmienkach lesov v správe spoločnosti PRO POPULO Poprad, s.r.o.

- vedecký partner: Národné lesnícke centrum vo Zvolene

- územný rozsah projektu: lesy v majetku spišského biskupstva.

Na troch lesných správach bolo založených spolu 12 výskumných plôch prevažne na južných svahoch a ťažko zalesniteľných lokalitách. Vysadené boli sadenice brezy v rôznych vzdialenostiach od seba, v spoločenstve s inými drevinami a ošetrované proti zimnému ohryzu zverou. Cieľom projektu je vytvoriť lepšie mikroklimatické pomery pre budúci les s využitím prípravnej dreviny (breza) a zvýšiť odolnosť potenciál lesov proti živelným pohromám (foto č. 4).

Z uvedeného vyplýva, že prepojenie teórie, výskumu a praxe má v lesoch spišského biskupstva vhodné podmienky. Aký praktický význam pre prevádzku majú uvedené výskumné projekty?

Účast na projektoch s nadnárodným rozsahom významne podporuje vedeckú činnosť a inovácie na území SR. V období, keď vládnuce špičky mohutne podporujú zahraničných investorov, je akýkoľvek príspevok, či možnosť spolupráce, pre slovenské ve-

decké inštitúcie vítanou pomocou. Získané poznatky budú prospešné nielen pre lesných hospodárov na území SR, ale v celej EÚ.

Druhú skupinu tvoria projekty „šité na mieru“ presne pre potreby našich lesov. Riešia špecifické otázky a problémy typické pre lesné spoločenstvá objednávateľa projektu. Prezentácie poznatkov skúsenými vedeckými pracovníkmi priamo v teréne má pre zamestnancov veľkú prídavnú hodnotu. V rámci tejto činnosti je možnosť odskúšania nových nápadov, ktoré ešte nemajú exaktné výsledky a reflektujú špecifiká skúmaného územia.

Na záver:

Prepojenie vedy a praxe je pre lesné hospodárstvo v atmosfére meniacej sa klímy nevyhnutnou podmienkou pre ďalší vývoj, či dokonca existenciu. Ignorovanie najnovších zistení, ale aj skúseností z dlhoročného výskumu má pre lesné spoločenstvá nielen na Slovensku silne negatívne dopady.

Prítomnosť človeka a jeho vplyv na karpatské lesy na našom území trvá niekoľko storočí. Svojou

existenciou dlhodobo menil a ovplyvňoval prírodné procesy a využíval ich pre svoje potreby, no v neposlednom rade ich aj chránil pre budúce generácie. Súčasná spoločnosť vníma akúkoľvek lesohospodársku činnosť prevažne negatívne. Príčiny tohto javu sú vo veľkom odlive obyvateľstva z vidieka do miest, kde mnohí občania žijú a pracujú v prostredí virtuálnej reality a úplne zabudli na to, že mnohé výrobky, bez ktorých by neexistovali ani ich príbytky, sú z obnoviteľných zdrojov – z dreva. Lesnícky sektor významne zaostal vo využívaní najmodernejších informačných prostriedkov a spoliehal sa len na minulosť. Aj prostredníctvom časopisu „Kapitula“ sme sa snažili v roku 2018 priblížiť laickej verejnosti význam a nevyhnutnosť obhospodarovania lesov skúsenými a vzdelanými odborníkmi – lesníkmi. Dúfam, že aj v budúcnosti dostaneme priestor na prezentáciu našich názorov a postrehov, a tým zlepšíme informovanosť našich čitateľov.

ING. TOMÁŠ HUTYRA
VEDÚCI VÝROBY PRO POPULO POPRAD, S.R.O.

1: ODOBERANIE REPREZENTATÍVNYCH VZORIEK BOROVICE LESNEJ POD DOZOROM ING. JULIÁNA MECKA, CSc. (VEDECKÝ PRACOVNÍK NLC)

2: KORUNOVÉ PROJEKcie A HORIZONTÁLNE POSTAVENIE STROMOV (BOROVICA LESNÁ) NA VÝSKUMNEJ PLOCHE NA SPRÁVE LESOV SPIŠSKÁ TEPLICA.

3: PREDNÁŠKU O VÝCHOVE IHLIČNATÝCH MLADÍN ODPREZENTOVAL PRIAMO V TERÉNE
DOC. ING. IGOR ŠTEFANČÍK, CSc. (VEDECKÝ PRACOVNÍK NLC)

4: VÝSKUMNÁ PLOCHA ZALOŽENÁ ZA ÚČELOM VÝSADBY BREZY NA JUŽNÝCH SVAHOCH A V ŤAŽKO ZALESNITELNÝCH LOKALITÁCH.

5.: VYUŽITIE NAJNOVŠÍCH TECHNOLOGIÍ (DRONY) PRE POSÚDENIE ZDRAVOTNÉHO STAVU HORSKÝCH SMREČÍN.

ČO PRINIESLA CIRKVI SYNODA O MLÁDEŽI

ALEBO „MLADÍ NIE SÚ IBA BUDÚCNOSŤOU, ALE UŽ PRÍTOMNOSŤOU A SYNODA
IM DALA NOVÚ NÁDEJ“

Rok 2018 bol nepochybne rokom mládeže. Na Slovensku sme prežívali Odvážny rok, pričom od-
vaha bola asi najviac prezentovanou témou v oblas-
ti pastorácie mládeže. Tento rok odvahy sme zavřši-
li Národným stretnutím mládeže P18 v Prešove, na
ktoré prišlo 4500 účastníkov a doposiaľ to bolo jedno
z najväčších stretnutí mládeže na Slovensku.

Záver roka bol sprevádzaný významnou udalos-
ťou, akou bola Biskupská synoda o mládeži a pasto-
racii povolání, ktorej pozornosť venujeme v časopi-
se Kapitula už tretí raz. V tomto čísle sa pokúsime
zhrnúť najdôležitejšie ciele synody, ktoré vzišli z jej
záverov.

XV. riadne zasadanie biskupskej synody s témou
„Mladí, viera a rozlišovanie povolania“ prebieha-
lo takmer štyri týždne. Prípravná fáza však trvala
dva roky a zahŕňala v sebe diskusie, zhromažďova-
nie podkladov a údajov z dotazníkov, ktoré vyplňali
mladí ľudia po celom svete.

27. októbra 2018 prebiehalo najdôležitejšie hlaso-
vanie o záverečnom dokumente synody. Jeho text je
rozdelený do 3 častí, 12 kapitol a 167 odsekov, a ne-
cháva sa inšpirovať cestou učeníkov do Emauz. Všet-
ky články v tomto dokumente boli odhlasované 2/3
väčšinou z počtu 249 synodálnych otcov. Momentál-
ne je text dokumentu dostupný len v talianskom ja-
zyku, v krátkom čase by mal byť dostupný aj v slo-
venčine.

Prvá časť dokumentu má názov *Kráčal s nimi*.
V tejto časti je zdôraznená potreba Cirkvi, ktorá na-
čúva mladým ľuďom a sprevádza ich na ceste živo-
ta. Taktiež sa tu vyzdvihuje dôležitosť rodiny, úloha
otca a jeho postavenia vo výchove detí. Zaujímavý je
pohľad synody na oblasť liturgie a mladých ľudí. Za-
zníeva tu volanie po liturgickej obnove, po liturgii,
ktorá je živá, svieža a radostná.

Druhá časť dokumentu nesie názov *Otvorili sa
im oči*. Hovorí sa tu o dare mladosti, o tom, že mladí

ľudia sú nositeľmi „zdravého nepokoja“, ktorý sa ne-
uspokojuje s rutinou a zabehnutými spôsobmi fun-
govania, ale naopak, prinášajú nový dynamizmus,
ktorý je prejavom života.

V tomto bode sa hovorí aj o tajomstve povola-
nia, poslaní Cirkvi sprevádzať mladých na tejto ces-
te a pomáhať im v rozlišovaní vecí a udalostí, ktoré
so sebou prináša život. Pritom sa tu zdôrazňujú mo-
menty stíšenia, kontemplácie a načúvania Božiemu
hlasu v modlitbe.

Tretia časť hovorí o *vydaní sa na cestu*. Už sa-
motný názov naznačuje, že sa tu bude hovoriť o vy-
chádzaní zo seba, o službe, ktorá je poslaním pre
všetkých pokrstených. Zaznieva tu potreba podne-
covania mladých, aby sa stali spoluprotagonistami
života Cirkvi. Táto účasť by mala prispieť k prebude-
niu synodality, ktorá v misionárskom rozmere zna-
mená prechod od „ja“ k „my“ a bez predsudkov pri-
jíma rozdielnosť kultúr a vnímania života.

Misijné poslanie sa tu chápe vo viacerých sme-
roch, ktoré predstavuje digitálny priestor a médiá,
problémy spojené s migráciou, sexuálnou morálkou
až po ekumenický dialóg medzi kresťanmi.

Záver dokumentu je zároveň pozvaním Svätého
Otca k svätosti: *My sa musíme stať svätými, aby sme
mohli k svätosti prizvať aj mladých*.

Svätý Otec vo svojej ďakovnej reči zdôraznil to,
že synoda musí aj naďalej pracovať v našich srd-
ciach. Podelil sa o tri hlavné myšlienky, ktoré si po-
nesie vo svojom srdci:

Synoda nie je parlament. Je to predovšetkým
chránený priestor, kde pôsobí sám Duch Svätý.

Synoda musí pracovať v našich srdciach. Vý-
sledok synody podľa Svätého Otca nie je iba obyčaj-
ným dokumentom, ale materiálom, ktorý nám zve-
ruje Duch, a preto je dôležité s týmto dokumentom
modliť sa, študovať ho a prosieť o svetlo.

Bojujte s veľkým žalobcom modlitbou a pokáním. Veľký žalobca vždy využíva naše hriechy a teraz zvlášť silno obviňuje a toto obvinenie sa stáva prenasledovaním. Je čas brániť našu Matku. Naša Matka sa proti veľkému žalobcovi bráni modlitbou a pokáním. To je dôvod, prečo som požiadal veriacich, aby sa počas októbra modlili ruženec a modlitbu k svätému archanjelovi Michalovi.

Záver synody bol obohatený pešou púťou synodálnych otcov spolu s mladými účastníkmi synody a mladými farníkmi rímskych farností k hrobu sv.

Petra. Pútnici prešli posledných 6 km pútnickej cesty Via Francigena, ktorá už od 9. stor. spája katedrálu v Canterbury s hrobom prvého rímskeho biskupa. Napokon pútnikov pri završení púte v Bazilike sv. Petra privítal sám Svätý Otec a vyzval ich, aby si modlitbou Verím v Boha obnovili svoju vieru.

PODĽA WWW.VATICANNEWS.VA/CZ

SPRACOVAL DANIEL LYSÝ

KOORDINÁTOR KOMISIE PRE MLÁDEŽ V SPIŠSKEJ DIECÉZE

POMÁHAME TÝM, KTORÍ NÁM SLUŽILI (UNITAS)

Našich čitateľov iste zaujíma spôsob života starších kňazov, ktorí kedysi pracovali na šírení Božieho kráľovstva v našich farnostiach. Ako žijú a kde trávajú „jeseň“ svojho života. Pred sviatkami Božieho narodenia je takáto téma iste namieste. Spolu s členmi Správnej rady Združenia kňazov spišského biskupstva sme sa preto rozhodli urobiť rozhovor s riaditeľom Kňazského domu sv. Jána Bosca vsdp. Pavlom Žmijovským.

1. PÁN RIADITEĽ, NAŠIM KŇAZOM STE AKO RIADITEĽ KŇAZSKÉHO DOMU SV. JÁNA BOSCA CELKOM ZNÁMY. MENEJ VÁS VŠAK POZNAJÚ NAŠI VERIACI VO FARNOSTIACH, KEĎŽE MOMENTÁLNE NEMÁTE ŽIADNU FARNOSŤ V DIECÉZE. PREDSTAVTE SA NÁM, PROSÍM, A PREZRAĎTE, AKO STE SA DOSTALI NA MIESTO RIADITEĽA KŇAZSKÉHO DOMU SV. JÁNA BOSCA V SPIŠSKEJ KAPITULE.

Pochádzam z Lendaku. Vysvätený som bol v roku 2004 a pôsobil som ako kaplán v Spišskej Novej Vsi tri roky a v Mútnom päť rokov. Následne v máji 2012 mi zavolať otec biskup Štefan s tým, že ma prekladá do Kňazského domu (Zelený dom) nie na dôchodok, ale na prácu riaditeľa. Nastúpil som 12. 7. 2012 a som tu doteraz. Dostal som zväzok kľúčov a vytlačený zákon o sociálnych službách a šup do vody. Momentálne študujem piaty ročník sociálnej práce, pretože moja služba si to vyžaduje.

2. AKO SÚVISÍ KŇAZSKÝ DOM SO SPIŠSKOU DIECÉZNOU CHARITOU?

Kňazský dom je začlenený do Spišskej katolíckej charity, nakoľko poskytuje sociálne služby. Je tu Zariadenie pre seniorov a Domov sociálnych služieb. Dnešná legislatíva a byrokracia vyžaduje, aby

sme spolupracovali aj vzhľadom na meniace sa zákony a postupný tlak spoločnosti na kvalitu služby. Za vznikom Kňazského domova je Boží sluha biskup Ján Vojaššák, ktorý bol aj riaditeľom Slovenskej Katolíckej Charity. Po navrátení majetkov po roku 1989 sa začala oprava dvoch kanónií a spoločne s charitou sa v roku 1995 začala poskytovať sociálna služba.

3. ČO TVORÍ NÁPLŇ VAŠEJ PRÁCE V KŇAZSKOM DOME V SPIŠSKEJ KAPITULE?

Mojou úlohou je zjednocovať život medzi domácimi a pracujúcimi v dome. Spoločne sláviť Eucharistiu a budovať duchovný život. Taktiež mám zabezpečovať plynulý chod zariadenia a reagovať na požiadavky zákonov a kontrol, aby sme mohli i naďalej poskytovať sociálnu službu. Nie malou, ale podstatnou prácou je zháňať financie na prevádzku. Aby sme mohli vôbec fungovať, nakoľko sme verejný poskytovateľ. Mojou úlohou je aj oslovovať rôznych darcov a distribuovať dary tam, kde sú potrebné.

4. AKÁ JE SKLADBA KLIENTOV V KŇAZSKOM DOME A AKO TAMOJŠÍ KŇAZI PREŽÍVAJÚ SVOJ POBYT V TOMTO ZARIADENÍ?

V dome sú mladí i mladší narodením. Býva nás tu 39 ľudí. Z toho je 9 kňazov a 30 laikov. Farské domvedúce i rodičia kňazov od 30 rokov do 96 rokov, chodiaci i ležiaci. Takže je to tu rôznorodé a spoločne vytvárame rodinu. Pred rokmi sme to úsmevne nazvali ako čakáreň na nebo. Každý si tu môže nájsť svoje miesto a činnosť, ktorá mu najviac vyhovuje. Niektorí kňazi sa snažíme zapájať do pastoraácie po okolí, najmä spovedaním a slúžením svätých omší. Zároveň si v dome slúžime navzájom. Prichádzajú tu laici na duchovné rozhovory. Mnohým kňazom z pastoraácie pomáhame slúžením gregoriánskych svätých omší, nakoľko im to nedovolia pastoračné okolnosti.

5. AKÉ SÚ VAŠE NAJVÄČŠIE STAROSTI, A NAOPAK, ČO VÁM V PRÁCI ROBI NAJVÄČŠIU RADOSŤ?

Najväčšou starostou sú štátne zákony, ktoré sa menia veľmi rýchlo a nás stavajú pred zložité veci. Úradníci, ktorí vedú všetko od stola, a zaujímajú ich len papiere. No nedokážu sa pozrieť s radosťou do očí spokojných ľudí v dome. Samozrejme i financovanie, nakoľko dávame na odvodoch a poplatkoch štátu viac, než my dostaneme od neho. Je to až paradoxné, že čím viac sa hovorí o sociálnom štáte, tým menej finančnej podpory dostávame. Je na mne, aby som každoročne zháňal financie do jednej tretiny, aby sme vôbec mohli skončiť na nule. To sú starosti. Môj názor je, že toto by nemal robiť kňaz. Uvítal by som model, v ktorom je laik-odborník v sociálnej práci ako riaditeľ domu, a kňaz-duchovný správca s kompetenciami. Takto by sa robilo efektívnejšie a kvalitnejšie.

Radosťou je, keď sú ľudia spokojní. Aj obyvatelia, i zamestnanci. Keď z toho, čo máme, sa vieme podeliť s chudobnejšími a podporiť aj pomoc mimo nášho domu. A najväčšou radosťou je, že z domu sa ide do neba, lebo sme stále v Božích rukách. Sprevádzanie po duchovnej stránke, byť s človekom, ktorý umiera zmierený s Bohom a ľuďmi, je to najkrajšie na tejto službe.

6. V SPIŠSKEJ DIECÉZE JE NA PODPORU KŇAZOV-SENIOROV ZRIADENÝ FOND S NÁZVOM UNITAS. NAČO TENTO FOND

SLUŽI A AKO SA VÁM DARÍ VZÁJOMNÁ SPOLUPRÁCA S VEDENÍM TOHTO FONDU?

Tento fond slúži ako rezerva v prípade výnimočnej situácie. Financujeme z neho najmä pomôcky, ktoré sa nedajú získať cez poisťovne na skvalitnenie života našich kňazov. A tiež opravy, nakoľko na investície nedostávame príspevok od štátu.

7. AKO SÚ NA TOM KŇAZI-DÔCHODCOVIA S FINANCIAMI A AKO IM MOŽNO POMÔCŤ?

Je to rôzne. Niektorí kňazi majú naštrené úspory, a tak nemajú problém s platbami. Súčasné náklady sú 800 eur mesačne. Od štátu máme príspevok na odkázanosť 337 eur. Nie každý má ale dostatok financií. Preto z fondu Unitas podporujeme čiastkou 30 eur mesačne kňazov. Ostatný rozdiel je na mne. V iných kňazských domoch prispieva na službu kňazom biskupský úrad. U nás by to mohlo byť cez zbierku charity. Je to veľmi citlivá otázka. Myslí si, že každý kňaz v pastoraácii by mal na to myslieť. A k tomu vychovávať aj svojich príbuzných, ktorým neraz s veľkodušným srdcom darujú všetko, ale potom s minimálnym dôchodkom prídu k nám. Je v našich rukách, či chceme tento náš dom zachovať aj do budúcnosti a či nám záleží na kňazoch, ktorí celý svoj život odovzdali Bohu, aby mohli mať dôstojnú starobu.

Pán riaditeľ, ďakujem vám za rozhovor. Prajem vám, aby ste v svojej službe našim kňazom-seniorom zažili veľa radosti. Nech sa vám vydaria všetky dobré zámery, ktoré v tejto službe budete uskutočňovať a nech vás za to odmení Pán Boh svojou pomocou a požehnaním.

S PAVLOM ŽMIJOVSKÝM SA ZHOVÁRAL
MONS. ANTON TYROL

KOSTOL NANEBOVZATIA PANNY MÁRIE V TATRANSKEJ LOMNICI

Tatranská Lomnica je jednou z filiálok Farnosti Vysoké Tatry. Nachádzajú sa tu dva kostoly – katolícky a evanjelický. Oba vznikli na prelome 19. a 20. storočia najmä pre zabezpečenie duchovných potrieb kúpeľných hostí a podľa projektov slovenského architekta Gedeona Wilhelma Majunkeho (1854-1921) zo Spišskej Soboty.

Pôvodný rímskokatolícky kostol sa stal v priebehu nasledujúceho obdobia malým, a preto došlo v roku 1968 k jeho rekonštrukcii a rozšíreniu. Vežu dostavali až v roku 1989. V sanktuáriu sa nachádza kópia obrazu Ukrižovaného, ktorú vytvorila reštaurátorka Mária Spoločníková podľa prešovského korpusu Majstra Pavla z Levoče. Okolo neho sú okené vitráže od Viery Hložníkovej znázorňujúce Zvestovanie a Sedembolestnú Panu Máriu.

LUBOMÍR KALAVSKÝ

FOTO: LUBOMÍR KALAVSKÝ

STAŇTE SA NAŠÍM PRISPIEVATEĽOM

DEJE SA VO VAŠEJ FARNOSTI ČI V SPOLOČENSTVE NIEČO PODNETNÉ?

DAJTE O TOM VEDIEŤ!

NAPÍŠTE NA CASOPIS@KAPITULA.SK.

AK CHCEŠ DOSTÁVAŤ ČASOPIS PRIAMO DO SVOJEJ SCHRÁNKY,
DAJ NÁM TO VEDIEŤ NA CASOPIS@KAPITULA.SK

[NÁJDETE NÁS AJ NA FACEBOOKU](#)